

PĚT RAD ZDARMA aneb Promlčení závazků

§ SERIÁL DENÍKU PRÁVNÍ PORADNA

Každý z nás čas od času řeší nějakou právní otázku, častokrát si však ani neuvědomujeme, že konkrétní záležitost v sobě skrývá mnohem více právních problémů a její řešení není tak jednoduché, jak se mohlo zpočátku zdát.

Rada první

Dávejte si pozor, zda váš závazek nebo pohledávka již nejsou promlčeny.

Právo se promlčuje, jestliže nebylo vykonáno v době stanovené zákonem. Promlčují se všechna majetková práva s výjimkou práva vlastnického. Obecná promlčecí doba je tři léta a běží od doby, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé. V některých stanovených případech bývá promlčecí doba kratší nebo delší. K promlčení soud přihlíží jen při námítce dlužníka. Dovolá-li se dlužník

promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat. Jestliže však dlužník plní na promlčený dluh, není oprávněn požadovat plnění zpět, neboť plnil na základě platného právního důvodu. Jestliže v průběhu promlčecí doby věřitel učiní právní úkon k zahájení nebo uplatnění svého práva v soudním řízení a v řízení řádně pokračuje, dochází ke stavění promlčecí lhůty a promlčecí doba po dobu řízení neběží. Dále pokud dlužník svůj závazek co do důvodu a výše písemně uzná, dochází k přerušení dosavadní promlčecí doby a začíná běžet nová, a to desetiletá ode dne uznání dluhu. U promlčeného závazku má však jeho uznání právní účinky jen tehdy, věděl-li dlužník, že dluh je promlčený.

Rada druhá

Promlčení se musí dlužník nejdříve dovolat.

Základním předpokladem je, aby dlužník promlčení závazku v soudním řízení namítl. Soud totiž k promlčení nepřihlíží z úřední povinnosti a nezkoumá sám v každém

konkrétním případě, jestli došlo k promlčení. Námítka promlčení je tedy zcela v dispozici dlužníka a jen na něm záleží, zda si je této skutečnosti vědom a argument promlčení uplatní. Jestliže se dlužník promlčení dovolá, samotné právo věřitele nezanikne, bude však existovat pouze jako naturální obligace a nárok mu nebude přiznán. To však znamená, že by poté dlužník nemohl svůj dluh splnit, jeho splnění již ale není soudně vynutitelné.

Rada třetí

U práv z náhrady škody a bezdůvodného obohacení platí jiná promlčecí doba.

Právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá (tzv. subjektivní promlčecí doba). Nejpозději se právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k udalosti, z níž škoda vznikla (objektivní promlčecí doba). Obě lhůty můžou začít běžet současně spo-

lu, právo se však promlčí vždy uplynutím jedné z nich. U náhrady škody na zdraví se uplatní vždy pouze promlčecí doba subjektivní.

To samé platí i pro nároky z bezdůvodného obohacení, čili subjektivní doba činí dva roky, objektivní lhůta tři a jestliže došlo ke vzniku bezdůvodného obohacení úmyslně, je objektivní promlčecí doba prodloužena na dobu deseti let.

Rada čtvrtá

Nezapomeňte, že závazky vzniklé podle obchodního práva mají odlišný promlčecí režim.

V případě obchodně-závazkových vztahů se nepoužijí ustanovení občanského zákoníku, nýbrž právní normy obchodního zákona, neboť je v něm institut promlčení upraven zcela komplexně. Standardní promlčecí doba je zde čtyřletá a může být prodloužena písemným uznáním závazku dlužníka vždy o další čtyři roky, nejvýše však na dobu deseti let. Na uznání promlčeného závazku nemá dle

předpisů obchodního práva vliv, zda dlužník o promlčení věděl. U práva na náhradu škody běží promlčecí doba (čtyřletá) ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě, nejpозději však uplynutím deseti let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti. I v obchodních vztazích nemá změna v osobě dlužníka nebo věřitele vliv na běh promlčecí doby.

Rada pátá

U práv přiznaných soudním rozhodnutím je promlčecí doba desetiletá.

Jestliže věřitel stihne své právo uplatnit včas a jeho pohledávka byla uznána v soudním řízení, dochází k přerušení původní promlčecí doby a začíná běžet promlčecí doba nová, a to desetiletá od právní moci soudního rozhodnutí. Proto by neměli dlužníci spoléhat, že když nesplní své závazky během tří let od soudního sporu, stanou se pak promlčenými. Jinak je tomu opět v obchodních závazkových vztazích, kde platí, že proml-

čecí doba skončí nejpозději po uplynutí deseti let ode dne, kdy počala poprvé běžet, to znamená, že soudní rozhodnutí nezpůsobí vznik nové promlčecí doby.

V tomto článku jsme čerpali z níže uvedených právních předpisů:

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Rubrika Pět rad zdarma je společným projektem Deníku a internetové právní poradny Právní linka –

www.pravnilinka.cz

Nepřehlédněte

Deník každou středu zveřejňuje právní poradnu, ve které se dozvíte, jak postupovat v konkrétních situacích, a čeho se naopak vyvarovat. V tištěném Deníku přineseme zkrácenou verzi, delší pak naleznete tentýž den odpoledne na www.msdenik.cz.

NEPŘEHLEDNĚTE:
Příští téma: Dávky nemocenského pojištění